

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. De Oppositione Propositionum Cathegoricarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

etiam requiritur ut antecedens in se sit verum, unde hæc est falsa, homo est asinus ergo est rursus; Deinde reducuntur *causales* ut *Quia sol est, dies est, quia homo est compositus ex elementis potest mori*, ad hanc ultra bonitatem consecutionis & antecedentis veritatem etiam requiritur quod antecedens sit causa consequentis, si vera sit causalis & propria, unde hæc est falsa *Aristoteles est homo ergo est Philosophus, Plato est lapis ergo est sensus expertus*, prior quidem quia consequentio est falsa & vitiosa, posterior verò et si consequentia sit bona & apta falsum tamen est antecedens. Denique huc referuntur omnes illæ quæ à quibusdam dialecticis vocantur *remporales locales*, & id genus aliæ, ut *Cum sol est dies est, Ubi sol est dies, Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu: Quibus cum vixeris, eorum mores imitaberis*.

verum, quo disjunctivo loquendi modo usus est Christus cum dixit: *Ubi duo, vel tres fuerint congregati &c.*

Pro Complemento Hujus xv.

Quæstionis Notandum, in qualibet propositione categorica (idem est suo modo in hypothetica) quatuor considerari solent, *Materia* scilicet, *forma*, *qualitas* & *quantitas* propositionis. *Forma* est copula quæ efficit unionem prædicati cum subiecto secundum affirmationem vel negationem, quæ aliquando una est, aliquando duplex, una principalis, altera minus principalis, In hypotheticis copula non est verbum *Est*, sed adverbium aliquod, vel nota simplices conjungens ut, *Et, vel, si, &c.* *Materia* sunt objecta de quibus formatur propositio & cognoscitur per habitudinem vel connexionem prædicati cum subiecto, nam si sunt necessariò connexa propositionem efficiunt necessariam, si contingenter contingentem &c. *Qualitas* Propositionum duplex essentialis una, altera accidentalis, qualitas essentialis est conjunctio prædicati cum subiecto secundum affirmationem vel negationem. Accidentalibus est quæ fit secundum veritatem, vel falsitatem & cætera conjunctionis accidentia. *Quantitas* deniq; est quæ explicat extensionem vel restrictionem propositionis id quod vel sit *universalis seu communis, vel particularis, singularis, vel indefinita*, attenditur autem quantitas propositionis ex parte subiecti quomodocumque prædicatum se habeat unde ista est singularis, *Petrus est homo*, licet homo hic sumatur indefinitè quòd in materia necessaria æquivaleret universalis.

QUÆSTIO IV.

De Oppositione Propositionum Categoricarum.

Hucusq; explicui naturam & divisiones Propositionum restant explicandæ earum nonnullæ proprietates quæ sunt Oppositionis, æquipollentia & Conversio earum, de quibus in sequentibus & hic.

I.
 Quomodo accipiat oppositio.

Oppositio Itaq; in proposito non accipitur pro reali diversitate rerum, qualis est inter calorem & frigus; nec in toto rigore qui reperitur in propositionibus secundum affirmationem, vel negationem, vel veritatem & falsitatem, quia sic fiunt & dicuntur oppositæ secundum qualitatem tantum, sed sumitur oppositio pro quacunq; diversitate, in qua etiam universalis & particularis opponuntur sibi, quæ sibi tamen in rigore non opponuntur cum una sub alia contineatur, in hac ergo acceptione definitur oppositio quòd sit duarum Propositionum eodem subiecto & prædicato constantium secundum qualitatem, vel quantitatem, vel utramq; repugnantia, dicitur notantè eodem subiecto & prædicato, ut videlicet in utraq; nomina sumantur pro eodem significato, & non variantur secundum suppositionem, ampliationem, vel appellationem &c. ita nulla fiat præter qualitatem & quantitatem mutatio, sed servetur idem subiectum, idem tempus pro eodem loco, pro eodem supposito, & eadem omninò significatione, ita ut nulla fiat æquivocatio.

catio

III.

IV.

Propositio Hypothetica Copulativa

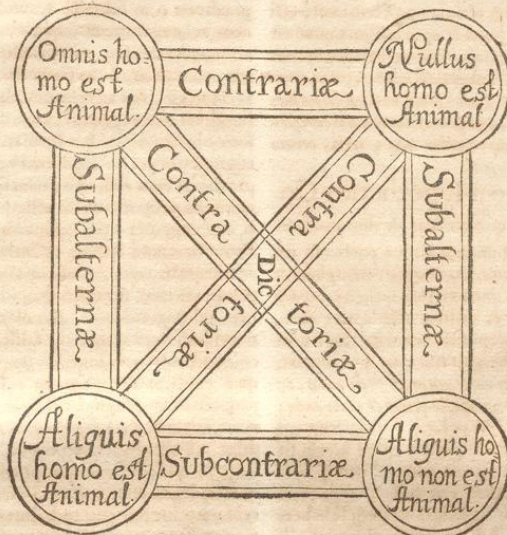
Est quæ constat duabus propositionibus simplicibus cum aliqua particula eas copulante & uniente, ut *Plato fuit Philosophus, & fuit homo bonus*, & quamvis una sufficiat copula elegantè tamen & utilitèr adhibentur duæ, maxime propter propositiones negativas, nam non ita absq; ambiguitate quis pronuntiat, cum dicit, *Non Socrates loquitur, & Plato audit*, ac is qui dicit, *Non Socrates loquitur & Plato audit; Et Petrus studet & Paulus ambulat*. Ad veritatem hujus propositionis requiritur quòd utraq; sit vera, quòd si namq; una pars vel utraq; falsa fuerit tota propositio erit falsa, quia cum utramq; conjungat, significat utramq; se habere sicut enuntiat. Ad hanc aliqui reducunt *causalem, & rationalem* ex eo quòd simul ponant antecedens & consequens quasi ex simplicibus essent conflata, verumtamen quia magis formam conditionalium referunt, fatius ad illas collocandas duxi, unde solæ adverbatiæ ad hanc referuntur congruè, ut *Aristoteles fuit bonus Philosophus sed veram sapientiam non est assecutus &c.*

Propositio Hypothetica Disjunctiva

Est, quæ constat particula aliqua separante vel disjungente duplicem, vel plures enuntiationes simplices, ut si dicas *hoc animal, aut est album, aut est nigrum, vel corulei coloris*. Ad veritatem disjunctivæ nonnulli Recentiores dicunt requiri ut una, vel ut utraq; sit vera, ad falsitatem verò quòd utraq; sit falsa, & afferunt exemplum quod in vulgari oratione admittitur tanquam bona locutio, ut si dicat quis, *aut Demosthenes fuit bonus Orator, aut Cicero, aut nullus*, dum fatentur & Demosthenem & Ciceronem bonum & perfectum fuisse oratorem, verumtamen hic dicendi modus non est de rigore disjunctionis propriè dictæ quæ ex exclusionem alicujus partis significat, ut sensum solum hunc faciat videlicet, unum tantum istorum esse verum, Quare veteribus adhaerendo dico, ad veritatem disjunctivæ propriæ requiri unam partem esse veram & alteram falsam, ut verò falsa sit, utraq; falsa esse debet, si verò disjunctio sumatur largè prout idè valet quòd saltem ac ad min⁹ utraq; pars potest esse vera, quia tunc faciet hunc sensum, unum saltem iterum est

catio: Tunc autem habetur oppositio in quantitate, quando una est universalis, & altera particularis, ut *Omnis homo est animal, aliquis homo est animal*; in qualitate verò quando una est affirmativa, altera negativa, ut *Omnis homo est animal, nullus homo est animal*, in utraq; deniq; quando una est affirmativa universalis, & altera particularis negativa, ut *Omnis homo est animal, aliquis homo non est animal* &c. Et prima oppositio dicitur minima, & appellatur subalterna:

ultima verò est maxima, diciturq; contradictoria; media verò in qua servatur eadem quantitas, si universalis est dicitur Contraria; si verò quantitas est particularis, dicitur subcontraria; Hinc quadruplex colligitur oppositio Contradictoria scilicet summa, Contraria, subcontraria, & subalterna; ad quarum captum Tyronibus ordinariè apponi solet subsequens figura, quam etiam idcirco addo.

II.
Oppositio contradictoria quasit.

Oppositio Contradictoria, Est repugnantia duarum propositionum in quantitate & qualitate simul, ita quòd una universalitèr affirmet, & altera particularitèr neget, vel una universalitèr neget & altera particularitèr affirmet, ut schema propositum consideranti patebit, non tamen ad hoc limitanda est contradictoria oppositio, cum istæ etiam verè sint contradictoriæ *Petrus ludit, Petrus non ludit*, quare dicendum quòd hic tantum definiantur & allegentur oppositiones de subiecto communi, quia nec Aristoteles intendit excludere, vel negare contradictiones singulares veras esse contradictiones. Propositionum Contradictentium hæc lex est, ut in quacunq; materia fiant simul veræ, vel simul falsæ esse non possint, sed semper una pars vera, altera falsa esse debet, Et hæc lex & regula fundatur in infallibili, & generali principio *Idem de Eodem simul affirmari & negari non posse*, sed in Propositionibus contradictoriis idem prædicatum eodem comparatur modo ad idem subiectum in una affirmativè in altera negativè, ergò impossibile est utramq; simul posse esse veram vel falsam.

Lex propositionum contradictoria.

III.
Oppositio Contraria qua?

Oppositio Contraria Ex Aristotele lib. I. Perihe. cap. 7. Est repugnantia duarum propositionum universalium in qualitate, ita quòd una universalitèr enuntiet aliquid inesse & altera universalitèr inesse neget, ut *Omnis homo est albus, nullus homo est albus*, Ad hanc oppositionem, licet videatur Philosophus sentire contrarium cap. citato, reducuntur propo-

sitiones illæ, quæ de re universali aliquid dicunt, non tamen universalitèr, quales sunt indefinitæ, si sint in materia necessaria, aut impossibili, quia sic equivalent universalibus, unde dici potest Aristotelem voluisse indefinitas in materia contingenti universim non esse contrarias, sicut etiam in materia possibili. Harum propositionum lex & regula est, quod in materia necessaria, aut impossibili seu remota, una sit necessariò vera, altera necessariò falsa, ut dum dico *Omnis homo est animal, nullus homo est animal; Omnis homo est lapis, nullus homo est lapis*; In materia tamen contingenti utraq; simul potest esse falsa, non tamen utraq; simul vera, ut omnis homo est albus, nullus homo est albus, hinc quidem possum colligere, si una contraria vera sit quòd altera sit falsa, non tamen e contra, si una sit falsa, alteram futuram veram. Hæc regula fundatur in hac ratione, *Quod si contrariæ possent esse simul veræ, etiam contradictoriæ simul veræ esse possunt*, sed hæc nequeunt esse simul veræ, ergo nec istæ; prob. sequela: *Quia si istæ duæ contrariæ sunt simul veræ, Omnis homo est albus, nullus homo est albus* ergò etiam duæ istæ, subalternæ, *aliquis homo est justus, aliquis homo non est justus*, quæ inter se sunt contrariæ sunt veræ, sed prior contraria est contradictoria posteriori subcontrariæ, & posterior priori, ut patet in schemate supra posito, ergò duæ contradictoriæ sunt simul veræ.

Earum lex.

IV.
Oppositio subcontrariæ.
Oppositio Subcontraria quæ propriè oppositio non est, Est repugnantia duarum

duarum propositionum particularium in qualitate, ita quod una particulariter affirmat, altera particulariter negat, ut *aliquis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*; dixi autem non esse hanc proprie oppositionem, nam non praedicatur de eodem subiecto quod sit albus, ille namque homo qui dicitur albus, alius est ab eo qui dicitur non albus, verum enim verò, si dicatur de eodem subiecto non erit amplius oppositio contraria sed contradictoria. Harum propositionum lex & regula est, ut in materia necessaria & impossibili una sit necessario vera, altera falsa, ut si dicas *aliquis homo est rationalis*, *aliquis homo non est rationalis*; *aliquis homo est gannibilis*, *aliquis homo non est gannibilis*; In Materia verò contingenti utraq; potest esse vera, ut *aliquis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*, non tamen utraq; falsa propter rationem eandem supra allegatam, quia sequeretur quòd contradictoriae possent esse simul falsae, nam si haec subalternata *aliquis homo est albus*, est falsa, falsa etiam erit subalternans, *omnis homo est albus*, & si haec subalternata, *aliquis homo non est albus*, falsa est, necesse est etiam subalternantem, *Nullus homo est albus* falsam esse, nam si res nulli ex inferiori convenit nec omnibus convenit, quare haec duae contradictoriae essent simul falsae *Omnis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*, & istae, *Nullus homo est albus* & *aliquis homo est albus* &c.

Oppositio Subalterna omnium

minima, cum nullo modo fiat in qualitate sed tantum in quantitate, quarum una adhuc alteram inferit, scilicet universalis vera particularem veram, est repugnantia duarum propositionum secundum universalitatem & particularitatem, ita quod una universaliter affirmat, affirmet altera particulariter & quod una universaliter negat, negat altera particulariter, ut, *Omnis homo est albus*, *aliquis homo est albus*; Harum propositionum lex, & regula est, quòd tam in materia necessaria quam impossibili, utraq; sic simul vera, vel simul falsa, ut *Omnis homo est animal*, *aliquis homo est animal*, *Omnis homo est lapis*, *aliquis homo est lapis*, in materia verò contingenti, si universalis est vera, etiam erit particularis, non tamen e contra, ratio est, quia si praedicatum convenit omnibus, inferioribus subiecti, convenit etiam alicui, non tamen si alicui convenit, convenit omnibus quia non sequitur *aliquis homo est albus*, ergò *omnis homo est albus*, & si quandoq; sequitur ut in exemplis superioribus, hoc non provenit ex forma, sed ex vi materiae scilicet necessariae vel impossibilis; Si verò particularis falsa sit in materia contingenti (in necessaria si falsa est particularis etiam falsa est universalis, ut patet in exemplo secundo supra, & e contra) etiam universalis falsa erit, sed non e contra, ratio est quia si praedicatum removetur ab aliquo inferiori, jam non convenit omnibus, non tamen si removetur ab omnibus simul sumptis, ideò removetur ab aliquo uno & determinato.

QUAESTIO V.

De Equipollentia & conversione Categoricarum Propositionum.

Equipollentia Propositionum potissimum inferuit ad explicandas & exponendas. F. Amandi Hermann Logica.

das obscuriores propositiones, quae quandoq; adhiberi, vel in argumentatione adferri solent, definitur autem quòd sit duarum propositionum ex eodem subiecto & praedico constantium aequivalentia, ex diversis signis proveniens: signum autem potissimum est negatio diversimodè applicata, vel praeposita, vel postposita, aut praeposita, & postposita simul, nam tò *Non malignanti est natura tollens quidquid post se invenit*, unde si invenit propositionem affirmativam, si universalem reperit, particularem relinquit, & e contra, ad quòd dignoscendum Dialectici tres adhibent regulas per subsequens carmen expressas:

Præ Contradic; post Contra; pra, postq; sub alter. Itaq;

Prima Regula insinuata & indicata

per ly *Præ Contradic* est, ut particula non praeponatur subiecto cuiuscunq; enuntiationis, tunc illa enuntiatio, seu propositio fiet aequipollens suae contradictoriae, sint pro exemplo istae duae contradictoriae propositiones *Omnis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*: Nullus homo est albus, *aliquis homo est albus*, si primae propositioni praeponas particulam non dicendo, *Non omnis homo est albus*, aequivaleret suae contradictoriae. *Aliquis homo non est albus*: si verò praeponas secundae, tunc evadet aequipollens primae, ut *Non aliquis homo non est albus*, idem valet ac *Omnis homo est albus*, &c. sic de ceteris, ratio assignatur haec, quia cum negatio sit malignantis naturae destruit omne, quòd post se invenit, & ponit oppositum.

II.

Regula prima.

Regula secunda indicatur per tò

post contra, & significat quòd quando particula non postponitur subiecto propositionis universalis, quòd eam faciat aequivalere suae contrariae: sint pro exemplo istae duae propositiones contrariae *Omnis homo est albus*, *Nullus homo est albus*, si negationem quis ponat post subiectum prioris propositionis hoc modo, *Omnis homo non est albus*, aequivaleret suae contrariae posteriori, nam idem sonat ac *Nullus homo est albus*, & e contra si dicat quis *Nullus homo non est albus*, faciet aequipollentem propositionem illi, *Omni homo est albus*.

III.

Regula secunda.

Regula Tertia Per ultimam parti-

culam *Præ postq; sub alter* expressa significat, quòd si negatio praeponatur & postponatur subiecto propositionis tunc faciet eam aequivalere suae propositioni subalternae, sint pro exemplo istae duae propositioes: *Omni homo est albus*, *quidam homo est albus*, quarum prior dicitur subalternans, posterior subalternata, si itaq; aliquis praeponat subiecto primae propositionis & etiam postponat particulam non dicendo: *Non omni homo non est albus* aequipolleret subalternatae, *quidam homo est albus*, e contra verò si quis huic posteriori praeponat postponatq; negationem per ly non dicendo: *Non aliquis homo non est albus* faciet aequivalentem propositionem priori subalternanti scilicet, *Omni homo est albus*. Et haec quidem regula valet pro subalternis affirmatis, non tamen pro negativis universaliter, nam quamvis subalternans negativa addita duplici negatione aequivaleret subalternatae negativae, ut *non nullus homo non est albus* isti, *aliquis homo non est albus*, non potest tamen e contra particularis negativa subalternata sic fieri aequipollens

IV.

Regula tertia.

C